

שמות וצבעים

בני כנען

כאשר שואלים שחקן כדורגל ישראלי - איפה אתה משחק? או: היכן שיחקת? - התשובה בדרך כלל תהיה: במכבי, הפועל או בית"ר. לעיתים נשמע תשובות שכיחות פחות, כמו בִּנְיָן, עירוני, אליצור, מועדון ספורט, סקציה, עוצמה... ושמות נוספים. לחובבי השמות המשעשעים נזכיר את קבוצת הפועל "המכונית" ואת הפועל "זרנוגה", שכתבי הספורט עשו מהן מטעמים לשוניים.

יש שלוש קבוצות עם שמות ייחודיים שהטביעו את חותמן על ענף הכדורגל בארץ - בני יהודה, שמשון והכח. רבות נכתב ונאמר על אודות השם הכח, שהגיע מווינה לתל אביב, ומתל אביב לרמת גן. זהו שם ייחודי בעולם הספורט בישראל.

שם ייחודי מעניק תשומת לב רבה יותר לבעליו מאשר שם שכיח. לעיתים לא זוכרים בדיוק היכן שיחק כדורגלן כלשהו: בהפועל תל אביב או בהפועל חיפה? במכבי פתח תקווה או במכבי נתניה? אבל אם הכדורגלן שיחק בהכח, הוא תמיד ייזכר ככזה. זכינו שלמועדון שלנו יש שם עוצמתי, ייחודי ומיוחד, שמקורו בווינה, והתייחס בעיקר לגבורה, כלומר "הכח" משמעותו "הגבורה". השם "הכח" נכתב בכתב חסר, הכתיב המקראי, כלומר ללא ו', כמקובל בעברית של אותם ימים. בתחום מדעי הכימיה ההגדרה למושג כוח היא "סיבה לשינוי", ומי כמו קבוצת הכח מתאימה להגדרה זו, לאחר שעברה כל כך הרבה שינויים מאז היווסדה ב-1909. המילה "הכוח" נפוצה בביטויי השפה העברית יותר מכל שם אחר של קבוצת כדורגל: כוח המוח, נתן כוח, בכל הכוח, אפסו כוחותיו, תש כוחו, מהכוח אל הפועל, ייפוי כוח, כוח אדם, ועל כל אלה נאמר: יישר כוח!

צבעים

הצבע הסגול גם הוא ייחודי לא פחות משמה של קבוצת הכח, ושייך בראש ובראשונה ומאז ומתמיד להכח. הצבע הצהוב שייך למכבי תל אביב, שהם "הצהובים", אבל גם בית"ר ירושלים ומכבי נתניה הן צהובות. הפועל תל אביב משחקת באדום, אבל כך גם הפועל באר שבע והפועל חיפה. לא כל קבוצות הפועל אדומות, ולא כל קבוצות מכבי צהובות, שהרי מכבי חיפה ירוקה, אבל גם הפועל כפר סבא ירוקה, וכך הלאה: הצבעים אינם ייחודיים לקבוצה אחת בלבד. אך לשלוש הקבוצות עם השמות הייחודיים, יש גם תלבושות בלעדיות: לבני יהודה - בצבע זהוב-כתום; לשמשון בימי זוהרה - חולצות עם פסים אנכיים בצבעים כחול ולבן; ולהכח - בצבע סגול.

המילה המציינת את הצבע סגול מנוקדת בקמץ שצלילו A, בשונה מסימן הניקוד סגול המסמן את הצליל E. כשם שאומרים ירוק, כחול, צהוב, אדום, יש לומר: סגול. הבלבול הקיים בהגיית שתי המילים, הצבע וסימן הניקוד, אולי נעוץ בשיר "השמלה הסגולה" שכתב חיים חפר. להקת התרנגולים שרה שיר זה בשגיאה "באור סגול" (יש לומר "באור סגול"), וזמרים אחרים חזרו גם הם על השגיאה בגרסאות מאוחרות של השיר. כששיר נעשה שגור בפי כול, קשה מאוד לתקן את השגיאה.

כמה עובדות על הצבע הסגול:

- ⊗ הצבע הסגול מורכב מאדום ומכחול.
- ⊗ הסגול הוא צבע נדיר בטבע. בעבר הדרך היחידה להשיג צבע סגול הייתה על ידי שימוש בחלזונות ים קטנים שנמצאים באזור קטנטן במדינת לבנון. כדי ליצור גרם אחד של צבע סגול היה צריך לשלות כעשרת אלפים חלזונות.
- ⊗ אין אף מדינה שצבע דגלה סגול.
- ⊗ הצבע הסגול הגיע לשפה העברית בעקבות המילה הארמית התלמודית סיגלא, שעל שמה נקרא פרח הסגל.
- ⊗ הסגול הוא אחד מצבעי הקשת, ומיקומו בקצה הקשת.
- ⊗ ישנם כמה גווני סגול שהעיקריים בהם הם אלה: ארגמן (סגול נוטה לאדום), לילך (סגול מתון) לוונדר (סגול חיוור), לילך סחלבי (סגול אפרפר) וסגול חציל.
- ⊗ בעבר נחשב הצבע הסגול לצבע מלכותי המאפיין את מעמד האצולה.
- ⊗ בצה"ל סגול הוא צבע הכומתה של חטיבת גבעתי.

בעונת האליפות 1972/73 היה צבע התלבושת של הכח בורדו ולא סגול, מה שעורר תמיהה בקרב רבים. למען האמת אין סיבה לתמיהה, שכן בורדו הוא שילוב של סגול, אדום וחום, ולפיכך אפשר לראות בו אחד מגוני הסגול. קבוצות שתלבושתן בצבעים הנפוצים לבן, אדום, כחול, צהוב וירוק, נאלצות לשנות את צבע התלבושת כאשר הן מתמודדות מול קבוצה שצבע תלבושתה בצבע זהה או דומה. לקבוצת הכח לא הייתה בעיה כזו בשל צבעו הייחודי של הצבע הסגול, השייך רק להכח.

שמות

הכח התאפיינה בשמות מיוחדים לשחקנים - וגם לאוהדים. אין עוד קבוצה בישראל עם מקבץ שמות יחידי סגולה של שחקנים. אין בכך לומר שלא היו גם בקבוצות אחרות שמות מעניינים וייחודיים, ונזכיר כמה: חודורוב, אלקולומברה, אוננה בן-רימוז', תא-שמע, צ'רנוחה, טריוגודה וגם חזום חזום - שלעולם לא ברור אם שם משפחתו קודם לשמו הפרטי, או להפך. נזכיר גם את שאר ישוב בן ברוך (בקיזור שבי, כפי שכונה בפי חבריו), שהוא הכדורגלן בעל השם הפרטי הארוך ביותר (ושימו לב לתאריך יום הולדתו - 4.4.44), שמספר אותיות שמו הוא 13 ולפיכך

עולה על מספר האותיות של יעקובובסקי, אבל עדיין נמוך ממספר האותיות בשמו של השחקן קונסטנטינובסקי (14 אותיות). נזכיר גם את עיתונאי הספורט הידוע שהתגורר ברמת גן ושמו אלכסנדר האלכסנדרוני, שפתח בקול ישראל את התוכנית "ממגרש הספורט" עם תוצאות המשחקים בסיום כל שבת של כדורגל.

לקבוצת הכח היה אוסף שמות נדיר, שמבלי משים העניק לשחקנים חשיפה גבוהה המלווה אותם ואת אוהדי הכדורגל הוותיקים עד היום. שאל אוהד כדורגל איפה שיחק כהן? מייד תישאל בחזרה, מי מהם? אבי כהן, התל-אביבי ששיחק בליברפול, או אבי כהן הירושלמי (שהפך אף הוא לתל-אביבי מאוחר יותר)? גם לנו בהכח היו שאל כהן, דני כהן ואבי כהן משלנו, ועוד 23 "כוהנים" לאורך השנים. בקבוצת שמשון תל אביב מעוטת-האווהדים, שהייתה דיירת קבועה בליגה הראשונה בשנות השישים, השבעים והשמונים, היו שחקנים רבים שנשאו את השם "כהן": אהרן כהן, יוסי כהן, בני כהן, שמעון כהן, אורי כהן, אלי כהן (הגדול), אלי כהן (הקטן), אלי כהן (עם השפם) ולך תדע את מי שכחנו... כך לגבי אזולאי, מלכה, לוי, אשכנזי ועוד שמות נפוצים בכדורגל. ריבוי השמות הנפוצים גרם לא פעם לטעויות שהובילו לוויכוחים בטונים גבוהים בשילוב תנועות ידיים המאפיינות אוהדי כדורגל בעת מחלוקת. הכול בגלל בלבול בשמו של שחקן.

אז אל דאגה - בקבוצת הכח אין בעיה להיזכר בשחקנים, וקשה לבלבל ביניהם. אצלנו שיחקו - ואפילו באותה תקופה, ופעמים רבות באותו הרכב - שמות בלעדיים שכיכבו בהכח בלבד, ולא ניתן היה למצוא אותם באף קבוצה אחרת: קפיטולניק, צלניק, מרמור, סוסתיאל, הפטל, פיטל, שרר, בביוף, צ'פניק, מסינג, רודיטי, שני שורוק (רוני ודודי) אשר שמם מנוקד בשני שורוק, מזל-טרים, האקזוטי מכולם, ולבסוף השחקן ה-12 שלנו, הלוא הוא מנהל הקבוצה יוסקאי. פתחו ספר טלפונים מהתקופה ההיא, ולא תמצאו בו הרבה שמות כאלו.

נניח שנערוך סקר ובו נשאל מיהו השהר בני המפורסם ביותר במדינה? ללא ספק יהיה זה יודהל'ה שלנו. אם נשאל מיהו הקדוש הידוע ביותר בישראל? לופא שלנו. לפרקש שלנו אולי תהיה בעיה של בלעדיות על שמו בגלל נחמן פרקש המפורסם, אלוף אגרוף בשנות השישים שהיה גם אסיר תימהוני שנודע כאלוף הבריחות מהכלא. אבל אם תשאלו כל אוהד כדורגל מי זה פרקש, תשובתו תהיה - צ'יקו! מעניין לציין, כי שם משפחתו של צ'יקו הוא פורקוש, ולא פרקש כשמו בפי הכול.

גם האווהדים של הכח תרמו את חלקם בשמות ובכינויים ייחודיים ויוצאי דופן, שחלקם צוינו כבר בספר זה. נזכיר את הצבעוניים שבהם: בוקו, טומפ, קאלאג'י, חרושקה, קסטל, זולאי, ביצים, היללה, זאבה, ביבול, פאניקה, קדייא, פוחזות, תיתי, בונפיל, חיים בורקס, אלפדי אייר, אקוניס, מוגרב.

אכן, לחיים טובים יש קץ, אבל אין קץ לשם טוב.

